וואָס משיח וועט דאָך קומען בגלוי און בגלוי צו אַלע אידן, וואָס דע־ריבער דאַרף אויך די הכנה דערצו, די הפצה פון תורת החסידות, זיין צו אַלע אידן אין אַן אָפענעם אופן — דעם שטעל האָט גענומען דער רבי.

דער רבי איז געווען דער וואָס האָט גענומען דעם אבן טוב שבכתר המלך, וואָס אין דעם הענגט אָפּ די גאַנצע חשיבות פון כתר וכמשל הידוע [טו]), און אים אַראָפּגעטראָגן ביז אין ענגליש און פראַנצויזיש וכו׳. איז דאָך פאַרשטאַנדיק, אַז דער רבי איז געווען דער וואָס האָט געמאַכט די לעצטע, ממש די לעצטע הכנה צו דער גאולה, גאולה האמתית, וואָס זי איז דאָך ווי דער רמב״ם פסק׳נט אָפּ קלאָר ווי זי וועט זיך אָנהויבן און דעם גאַנצן סדר ווי די גאולה וועט אָנגיין [טז]):

(דער אָנהויב וועט זיין) עס וועט אויפשטיין אַ מלך פון בית דוד, וואָס לערנט תורה און איז עוסק אין מצוות — ווי דוד זיין פאָטער — לויט דער תורה שבכתב און (תורה) שבעל־פה; און ער וועט צווינגען אַלע אידן צו גיין אין איר (וועג פון דער תורה) און צו מחזק זיין אירע שפּאַלטן; און וועט מלחמה האַלטן די מלחמות ה׳ כו׳ און מצליח זיין און בויען דעם מקדש אויף זיין אָרט און צונויפזאַמלען די פאַרוואָגלטע אידן כו׳ און וועט מתקן זיין די גאַנצע וועלט צו דינען דעם אויבערשטן כו׳.

און ווי דער נביא זאָגט אַז די איצטיקע גאולה וועט זיין כימי צאתך מארץ מצרים — אין אַן אופן וואָס — אראנו נפלאות [יז]), אַ גאולה ביד רמה און בריש גלי, דורך משיח צדקנו, בקרוב ממש.

(משיחת יו״ד שבט תשי״ב)

15) ראה התמים חוברת ב׳ ע׳ מט [עב, א].

16) רמב״ם הל׳ מלכים פי״א ה״ד. וראה מכתב כ״ק אדמו״ר (מהורש״ב) נ״ע (בקובץ מכתבים ח״א מכתב ט).

17) מיכה ז, טו. וראה ב״כ זח״ב קסט, ב. רמ, רע״א.

בשלח

א. נאָכדעם ווי די אידן זיינען אַרויס פון מצרים, און זיינען געקומען צום ים סוף, ווערנדיק נאָכגעיאָגט פון פרעה מיט די מצריים, האָט זיי משה רבינו געזאָגט: „אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה׳ אשר יעשה לכם היום, כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוספו לראותם עוד עד עולם. ה׳ ילחם לכם ואתם תחרישון״. זאָגט אויף דעם די מכילתא [א]), אַז קומענדיק צום ברעג ים, איז צוליב דער מורא פאַר די מצריים, האָבן זיך די אידן צעטיילט אין פיר כיתות מיט פיר פאַרשידענע מיינונגען: איין כתה האָט געזאָגט, „ליפול אל הים״, מען זאָל זיך אַריינוואַרפן אין ים אַריין (זיך דער־טרינקען, אַבי ניט ווערן צוריק קנעכט ביי פרעה); אַן אַנדער כתה האָט גע־זאָגט „לשוב למצרים״, אַז מען זאָל זיך אומקערן קיין מצרים (און ווערן ווידער עבדים צו פרעה); נאָך איינע האָט געזאָגט „לעשות מלחמה כנגדן״ —

1) שמות יד, יג.

מלחמה האלטן מיט פרעה און זיין חיל (אפשר וועט זיך די אידן איינגעבן זיי צו מנצח זיין); און די פערטע כתה האט געהאלטן מען זאל ניט טאן קיין איינע פון די אלע זאכן, נאר „נצוחות כנגדן" — שרייען צום אויבערשטן ער זאל העלפן.

און אויף יעדער מיינונג פון די פיר כתות האט משה רבינו געענטפערט אין די צוויי אויבן־געבראכטע פסוקים. צו די וואס האבן געזאגט „ליפול אל הים", איז צו זיי געווען דער ענטפער: „התיצבו וראו את ישועת ה'" — (שטארקט און) שטעלט זיך אויף און זעט די ישועה פון אויבערשטן. צו דער כתה וואס האט געזאגט „לשוב למצרים", האט מען געענטפערט: „כי כאשר ראיתם את מצרים גו' עוד עד עולם", אז איר וועט שוין זיי (די מצריים) מער קיינמאל ניט אנקוקן. די וואס האבן געזאגט מען זאל מלחמה האלטן מיט די מצריים, האט מען זיי דערויף געענטפערט: „ה' ילחם לכם" — דער אויבערשטער וועט פאר אייך מלחמה האלטן מיט מצרים. און צו דער פערטער כתה וואס האט געזאגט, אז מען זאל שרייען און בעטן דעם אויבערשטן, איז געקומען דער ענטפער: „ואתם תחרישון" — איר זאלט שווייגן און ניט מתפלל זיין.

נאר וואס דען זאל מען טאן — „דבר אל בני ישראל ויסעו": גייט ווייטער אין דער ריכטונג וואס פירט צום בארג סיני צו מקבל זיין דארט די תורה, וואס דאס איז דער צוועק פון ארויסגיין פון מצרים.

דארף מען פארשטיין, ווי קומט עס וואס די ענטפערס צו די אלע פיר אויבנדערמאנטע כתות — וואס לכאורה זייַנען דאך זייערע סברות זייער ווייט איינע פון דער צווייטער — ווערן אריינגענומען אלע צוזאמען אין דער זעלבער אמירה[2]? די סברא פון „לשוב למצרים", אומקערן זיך צוריק אין גלות מצרים (וואס איז אינגאנצן דאס פארקערטע פון יציאת מצרים), איז דאך געוואלדיק אנדערש פון דער סברא פון „ליפול אל הים" — וואס ביי דער כתה איז אזויפיל געווען אפגעפרעגט דאס אומקערן זיך קיין מצרים, ביז זיי זיינען געווען גרייט אויף מסירת נפש, צו דערטרינקען זיך אין ים, מסירת נפש אויך ברוחניות — ווארעם מען טאר זיך ניט מאבד זיין לדעת[3] — עס איז געווען א תנועה פון מסירת נפש, אבי ניט צו אריינפאלן אין די הענט פון פרעה. אין תנועות הנפש — איז די סברא פון אומקערן זיך קיין מצרים נאך מער בסתירה צו דער סברא פון דער כתה וואס האט געפאדערט צו מלחמה האלטן מיט פרעה וחילו. א תנועה פון עבדות — א תנועה פון מרידה און, אדרבה, מנצח זיין דעם אדון; אין געפיל און הנחה (דעם אפלייג) בא זיך — איז על אחת כמה וכמה די ערשטע סברא אין קעגנזאץ צו די וואס האבן געזאגט אז מ'זאל שרייען און מתפלל זיין צום אויבערשטן. די הנחה פון יאוש — די הנחה אז עס הייבט אפ נאר אין דעם אויבערשטן. וכידוע דער ענין פון צו בעטן ביי דעם אויבערשטן אויף אלע באדערפעניש, און באזונדערס אין אן עת צרה — דער שורש ותוכן המצוה[4], א מצוה נעלית ביותר. ווייל אין איר

---

2) ראה דרז"ל עה"פ שמות ג, יד. אסתר ז, ה.

3) דלפני מ"ת נצטוו ע"ז (ב"ק צא, ב. ב"ר פל"ד, יג. רמב"ם הל' רוצח פ"ב ה"ג).

4) ראה ס' החינוך סתל"ג. ספהמ"צ שרש מצות התפלה.

ווערט אויסגעדריקט דער ענין האמונה אין דעם אויבערשטן און זיין יכולת כו' — ביז אז (לכמה דעות) איז צוליב דעם וואס זי איז א מצוה כללית ווערט זי ניט גערעכנט אין דער צאל פון די תרי״ג מצוות[5].

(כאטש דאן איז נאך געווען פאר מתן תורה, איידער תפלה האט בכלל געקענט אנגערופן ווערן מצוה[6], איז אבער דערפון וואס נאך מתן תורה איז זי א מצוה נעלית ביותר, פארשטאנדיק אז אויך פריער איז עס געווען אן ענין נעלה).

היינט ווי קומט עס וואס די אנווייזונגען צו די פיר פארשידענע, קעגנגעזעצטע כתות זיינען געגעבן געווארן אין איין ענטפער?

מען דארף אויך פארשטיין דעם סדר ווי אין דער תורה ווערן אויסגערעכנט (דורך די ענטפערס וואס האבן זיי שולל געווען) די סברות פון די פיר כתות: צום ערשטן די סברא „ליפול אל הים", אין דערנאך — „לשוב למצרים"; לכאורה האט מען צום אלעם ערשטן געדארפט שולל זיין דעם „לשוב למצרים", דער גאר נידעריקער סוג סברא, און ערשט שפעטער אויך שולל זיין די אלץ העכערע סוגים: „ליפול אל הים", „לעשות מלחמה" ביז „נצווח כנגדן".

ס'איז אויך ניט פארשטאנדיק: פארוואס זיינען טאקע אפגעפרעגט אלע סברות פון די כתות? דאס וועלן אומקערן זיך קיין מצרים, איז פארשטאנדיק פארוואס מ'האט עס שולל געווען — ס'איז דאך איינגאנצן דער היפך פון יציאת מצרים; אריינווארפן זיך אין ים האט אויך קיין ארט ניט — א איד טאר קיינמאל ניט אריינפאלן אין יאוש ר״ל. ובפרט נאך אליין טאן א מעשה בזה[7]). אבער מלחמה האלטן קעגן פרעה וחילו איז דאך לכאורה א גלייכע זאך[8]), און ווער רעדט — „נצווח כנגדן", בעטן ביי דעם אויבערשטן, איז דאך די בעסטע עצה — מען גיט זיך איינגאנצן אוועק צו דעם אויבערשטן. אפילו דורך דעם דרך פון „ויסעו", גיין ווייטער, דריקט זיך ניט אויס דאס איבערגעבן זיך לה' — אזויפיל ווי דורך תפלה, ווייל דער „ויסעו", קען אויך קומען פון פחד פאר פרעה, אדער פון אנדערע סיבות.

ב. מיט קריעת ים סוף איז פארענדיקט געווארן דאס ארויסגיין פון מצרים. ביז דאן האבן אידן נאך אלץ געהאט א שייכות צו מצרים. מיר זעען דאך, אז אפילו נאכדעם ווי די אידן זיינען, ארויסגייענדיק פון מצרים, צוגעקומען צו פי החירות — וואס לויט דעם מנהג פון מצרים איז יעדער קנעכט געווארן א בן חורין צוקומענדיק צו פי החירות[9]) — זיינען זיי נאך אלץ געווארן נאכגעיאגט פון פרעה וחילו, וועלכע האבן די אידן על פי טבע געמוזט מנצח זיין[10]). ווען איז איינגאנצן פארענדיקט געווארן די יציאה פון גלות מצרים

5) ראה לקו״ת בלק (ע, ד).
6) עיין רמב״ם הל' מלכים רפ״ט: בא אברהם ונצטווה . . במילה. והוא התפלל שחרית.

7) ראה פרשת דרכים דר״ג ד״ה אך כפי.
8) שהרי וחמושים — מזוינים — עלו בנ״י מארץ מצרים (מכילתא ורש״י ר״פ בשלח).
9) לקח טוב שמות יד, ב. חזקוני שם (בשם מדרש).
10) ראה תנחומא דברים יב, כט: פרעה לקח . . שלשים איש יצאו על כל אחד ואחד מישראל.

— ערשט בשעת קריעת ים סוף[11]). דעריבער שטייט אין תוספתא[12]), אַז מ׳דאַרף דערמאָנען קריעת ים סוף יעדן טאָג, אַזוי ווי מ׳דאַרף מזכיר זיין יציאת מצרים בכל יום; וואָרום כל זמן מ׳האַלט נאָך פאַר קריעת ים סוף איז מען ניט זיכער אויך מיט דער יציאה פון מצרים (דאָס זעלבע אין דער עבודה רוחנית פון יציאת מצרים וקריעת ים סוף יעדן טאָג).

דערפון וואָס קריעת ים סוף, גמר יציאת מצרים, האָט געקענט זיין ערשט נאָך דעם ווי מ׳האָט שולל געווען די דעות פון אַלע פיר כתות און מ׳האָט געפאָלגט דעם ציווי הקדוש ברוך הוא: „ויסעו״ — איז פאַרשטאַנדיק, אַז אויך באַ דער יציאת מצרים הרוחנית פון „בכל דור ודור וכל יום ויום״[13]), מוז זיין די הנהגה פון „ויסעו״; און אויב מען פירט זיך לויט אַ דעה פון די ד׳ כתות, אפילו די הנהגה פון „ונצווח כנגדן״, קען מען ניט אַרויסגיין פול־שטענדיק פון מצרים.

ג. אין דער עבודה הרוחנית פון יציאת מצרים דאַרפן, בכללות, זיין בידיע זאַכן: די התחלה פון יציאת מצרים, און דער גמר — קריעת ים סוף.

צום ערשטן דאַרף מען אַרויסגיין פון די מצרים והגבלות פון נפש הבהמית וואָס באַשרענקען די נפש האלקית. אַ איד דאַרף וויסן, אַז הגם ער געפינט זיך אין עולם הזה, עולם הקליפות, וואו די רשעים זיינען שטאַרקער[14]) — איז אויף אים קיינער ניט קיין בעל הבית, ער איז ניט אונטערגעוואָרפן צו פרעה מלך מצרים. אַ איד דינט נאָר דעם אויבערשטן: „עבדי הם — ולא עבדים לעבדים״[15]). כאָטש דער יצר הרע און נה״ב, פרעה און מצרים, שטאַרקן זיך צו באַגרענעצן, מיט זייערע מצרים וגבולים, די כחות פון נפש האלקית און פאַרשקלאַפן זיי און זיי ווילן צונעמען ביי אַ אידן זיין געשמאַק אין תורה און מצוות[16]) — שטייט דער איד אין אַ תנועה פון קבלת עול, ער נעמט אויף זיך דעם עול מלכות שמים, צו דינען נאָר דעם אויבערשטן, און ניט פרעה מלך מצרים, אין אַלץ וואָס איז נוגע צום פועל ממש; און דורך דעם גייט ער אַרויס פון עבדות צו מצרים און געפינט זיך ביי פי החירות.

אָבער, ווי געזאָגט, איז די יציאה פון מצרים נאָך ניט פולשטענדיק, ווייל וויבאַלד אַז קיין געשמאַק אין ג־טלעכ־קייט האָט ער ניט, נאָר ער טוט אַלץ בלויז מיט קבלת עול[17]), במילא, יאָגן זיך נאָך אים פרעה וחילו ווידער צו משעבד זיין אים. ד״ה, אַז די מצרים והגבלות פון יצר הרע ונפש הבהמית

11) גם בענין בירור הניצוצות „רכוש גדול״, שהו״ע עיקרי ביצי״מ (כמבואר לעיל פ׳ ויגש) — עיקרו הי׳ בשעת קי״ס. כי נוסף על מה שארז״ל (מכילתא (בא יב, לו). רש״י שמות טו, כב): גדולה היתה ביזת הים מביזת מצרים, הנה גם ביזת מצרים הרי היתה אצלם לכתחילה בתורת שאלה, ורק בטביעת המצריים בשעת קי״ס, נקנית לגמרי. — כן גם התכלית דיצי״מ, מתן תורה (שמות ג, יב), באה ע״י ההכנה דקי״ס דוקא, כמבואר בתו״א רד״ה אשירה. לקו״ת ס״פ צו. וכמרז״ל פסחים קיח, א.

12) הובאה בתו״א רד״ה אז ישיר. והיא רפ״ב דברכות. שו״ע רבינו הזקן סי׳ סו סעיף יב.

13) פסחים קטז, ב. תניא רפמ״ז.

14) תניא פ״ו.

15) קידושין כב, ב וש״נ. הובא ברש״י שמות כא, ו.

16) כמש״נ וימררו את חייהם. היא התורה כי היא חיינו (ראה תו״א ר״פ שמות).

17) ראה תניא ספל״א.

און דער העלם פון וועלט קעמפן נאָך אַלץ אויף צו באַגרענעצן און פאַר־שטעלן דעם אור פון נפש האלקית.

דעריבער מוז אויך זיין די עבודה וואָס ברענגט דעם פולשטענדיקן אַרויסגיין פון מצרים — קריעת ים סוף: „הפך ים ליבשה״ [18]) (ער פאַרוואַנדלט ים אין טריקעניש), דאָס הייסט, אַז דער כוח אלקי וואָס איז פאַרדעקט אין דער בריאה — „ים״ (ווי דער ים וואָס פאַרשטעלט אויף אַלץ וואָס אין אים), קומט אַרויס בגילוי — „יבשה״. און ווען ער פועל׳ט דורך זיין עבודה צו דערזען בגילוי דעם אלקות פון יעדער זאַך, גייט ער אַרויס אינגאַנצן פון מצרים, ווייל וועלט פאַרשטעלט אים שוין נישט מער דעם אור אלקי, אדרבה, אין וועלט גופא זעט ער ג־טלעכקייט.

ד. וויבאַלד אַז אַלע סברות פון די פיר כתות זיינען אויסגעדריקט געוואָרן נאָך דער התחלה פון יציאת מצרים, מוז מען זאָגן, אַז די אַלע סברות מוזן ניט שטערן דעם קיום פון תורה ומצוות בפועל — (וואָרום אויב ס׳איז פאַראַן ביי אַ אידן אַ סברא וואָס זי איז מנגד צום שולחן ערוך, איז עס אַ באַווייז אַז ער איז נאָך גאָר ניט אַרויס פון מצרים) — ס׳איז מער ניט וואָס ער האַלט נאָך פאַר קריעת ים סוף, פאַר אים פאַרשטעלט נאָך דער העלם והסתר פון וועלט און דערפאַר האָבן ביי אים פרעה וחילו אַן אָרט און זיי טוען אויף די סברות פון די פיר כתות. און בכדי צו פועל זיין קריעת ים סוף, וואָס דורך דעם וועט דערטרונקען ווערן דער חיל מצרים און עס וועלן אַראָפּגענומען ווערן אַלע מצרים וגבולים, מוז מען פריער אָפּפרעגן יעדער הנהגה לויט די סברות פון די פיר כתות.

ה. די פיר כתות, ווי זיי ווערן מרומז אין די פסוקים, זיינען אין דעם סדר פון מלמטה למעלה: די לייכטסטע הנהגה אין עבודה איז „ליפול אל הים״: וויבאַלד ס׳איז אַזאַ וועלט וואו פרעה וחילו קענען ח״ו האָבן אַ נצחון, וויל ער מיט דער וועלט אינגאַנצן ניט האָבן צו טאָן. ער וועט זיך אָפּשליסען, אַריינוואָרפן זיך אין „ים״ — אין אַ „ים״ וואָס איז מטהר — ים של תורה, ים של תפלה, ים של תשובה, און פאַרבינדן זיך דורך דעם מיטן אויי־בערשטן. אַי, וואָס וועט זיין מיט דער וועלט, מיט אַ צווייטן אידן, טאָן עפּעס אַז פרעה זאָל ניט זיין קיין מושל בכיפה (אַליין הערשער)? דרייט ער זיך אַרויס: ערשטנס, זאָל טאָן אין דעם עמעצער אַנדערש; און בכלל, „בהדי כבשי דרחמנא למה לך״ [19]) — ס׳איז דעם אויבערשטנס אַ זאַך; איך בין ניט מחויב צו פאַרזאָרגן די וועלט. זיין ענין — זאָגט ער — איז צו באַוואָרענען זיך אַליין: וועט ער זיך אַריינוואָרפן אין ים און זיך אָפּשיידן פון וועלט.

אַזאַ סאָרט הנהגה פלעגט מען רופן „אַ צדיק אין פעלץ״. ער טוט אָן אַ פעלץ בכדי אים זאָל זיין וואַרעם. דאָס וואָס אין וועלט הערשט אַ ביטערע קעלט — וואָס קען ער דערצו טאָן? ער איז דאָך ניט בכוח אָנצוואַרעמען די גאַנצע וועלט. אלא ער קען דאָך אָנ־וואַרעמען נאָך אַ אידן, נאָך צוויי אידן, אָנוואַרעמען אַ ווינקל פון וועלט — דאָס איז אָבער פאַר אים קיין ענין ניט. לויט זיין גרויסקייט — קומען

18) תהלים סו, ו.

19) ברכות י, א.

אין באטראכט נאר גרויסע זאכן: אג־ווארעמען א גאנצע וועלט. און וויבאלד אז דאס איז ניט פאר זיינע כחות — טוט ער אן א „פעלץ" און — יוצא.

א העכערער אופן אין עבודה איז — „לשוב למצרים": ער ווייסט אז די כוונה איז „לא תהו בראה לשבת יצרה"[20]), מען הייסט טאן אין וועלט, מוז ער דאך דאס נעבאך טאן, „ועל כרחך אתה חי"[21]), ער מוז זיך געפינען אין עולם הזה, אין א גוף ונפש הבה־מית — אזוי האט דער אויבערשטער געוואלט. איז דערפאר בשעת עס וועט קומען צו עם א הוראה, א קלארע אג־ווייזונג ער זאל טאן א געוויסע פעולה טובה אין וועלט, וועט ער זי מוזן טאן, דאס איז אבער ביי אים אן עבודת פרך — אן א חיות און אן א רגש. און אודאי אז ער וועט ניט גיין זוכן און וועט ניט ליגן מיט א השתדלות צו באלייכטן זיין גוף און זיין חלק אין עולם, ווייל ער האט אין דעם ניט קיין חיות; ער טוט נאר ווען און ווייל ער מוז אויספאלגן א הוראה.

בכלל שטייט ער אין א תנועה פון יאוש. ער האלט אז ער וועט אלץ איינס גארנישט קענען אויפטאן — ניט מיט דער וועלט און אפילו ניט מיט זיך. ער וועט שוין ניט קענען אויסמיידן דעם „לשוב למצרים", ער וועט מוזן זיין אן עבד ביי מצרים — וועלט, דאס איז חלקו וגורלו, נאר ווייל ער מוז דאך מקיים זיין וואס עס שטייט אין שו"ע, טוט ער דאס, אבער אין אן אופן פון „עבודת פרך": עס גייט אויף די זון, דאווענט ער ותיקין; קומט די צייט פון מנחה, דאווענט ער מנחה; דארף ער עסן, מאכט ער א ברכה לפני' ולאחרי'; טרעפט ער א אידן וואס בעט בא אים א טובה, טוט ער אים די טובה. ביז אפילו אז בשעת מען קומט צו אים און מ'דערציילט אים אז ניט וויט געפינט זיך א איד וועמען ער קען טאן א טובה בגשמיות אדער ברוחניות, וואס מצד הדין פון „ואהבת לרעך כמוך" מוז ער יענעם העלפן — טוט ער דאס. אבער אלץ וואס ער טוט איז אן א רצון, אן א תענוג, אן א חיות און אן קיין שום מרץ. ביי אים טוט זיך עס אין אן אופן פון עבודת פרך, ווייל ער איז שוין לאחר היאוש, ער וועט סיי ווי פארבלייבן אין מצרים.

קבלת עול און עבודת עבד איז טאקע ראשית העבודה, אבער ניט מער ווי ראשית העבודה[22]). נאך דעם דארף און מוז זיין חיות און שמחה. בשעת א איד לערנט תורה און ער ווייסט אז דורך לימוד התורה ווערט ער פארבונדן מיטן אויבערשטן, דארף די ידיעה ביי אים ארויסרופן א חיות, ביז אז אויך א צווייטער וואס גייט פארביי, זאל זען אז ער טוט עס ניט בלויז מיט קבלת עול, נאר אויך מיט שמחה. און אזוי איז בנוגע צו קיום שאר המצוות: וויסנדיק אז ווען מען נעמט א פעל פון א בהמה און מ'שרייבט אויף איר אן די פיר פרשיות, מאכט מען דערמיט פון דעם עור הבהמה א כלי צו אלקות, און דערנאך, ווען ער טוט אן די תפילין אויף דער לינקער האנט און אויפן קאפ פירט ער אויס דעם רצון העליון[23]) — דארף דאס ביי אים ארויסרופן די גרעסטע שמחה. א איד דארף פילן ווי דורך יעדער ווארט תורה וואס ער

---

20) ישעי' מה, יח.

21) אבות פ"ד מכ"ב.

22) תניא פמ"א. קונטרס העבודה פ"ג ואילך.

23) ראה שערי אורה ד"ה יביאו לבוש מלכות פ"ז ופע"ג.

לערנט און דורך יעדער מצוה וואס ער איז מקיים נעמט ער איין די גאנצע וועלט[24], ער מאכט קלענער דעם מצ־רים פון וועלט. אבער ווען ער שטייט אין א תנועה פון יאוש ר״ל אין ער פילט די תורה ומצוות ווי א משא וואס ער מוז זי נעבאך שלעפן מדי יום ביומו, אן שמחה און אן חיות, איז עס אן ענין פון עבודת פרך פון מצרים.

נאך א העכערער אופן איז — „לע־שות מלחמה כנגדן״: ניט קענענדיק סובל זיין דעם העלם והסתר וואס פרעה מלך מצרים וחילו מאכן אויף אין וועלט, קעמפט ער קעגן זיי. אזא עבודה איז העכער פון „לשוב למצ־רים״, ווארום ער שטייט ניט אין קיין תנועה פון יאוש, אדרבה, ער פילט די שטארקייט פון כחות הקדושה אז זיי קענען באזיגן אלע כחות הטומאה, ובמילא טוט ער זיין עבודה, די מלחמה קעגן פרעה והילו, מיט א חיות. דער חסרון אין דעם איז: יעדער אופן עבודה האט זיך זיין צייט, אז דער אויבערשטער הייסט גיין צום תעבדון את האלקים על ההר הזה, צו מתן תורה — דארף׳ן זיך ניט אפשטעלן און זוכן, פארנעמען זיך מיט אנדערע זאכן. אז זיין עבודה אין דעם באשטימטן זמן איז צו באלייכטן די וועלט מיטן אור התורה, האט קיין ארט ניט אנשטאט דעם צו אנהייבן שלאגן זיך מיט מצ־רים. ביי אים איז איצט דער זמן פון „ויסעו״, גיין מיט א שריט נעענטער צו מתן תורה ומצות — ניט לעשות (אויפטאן, אנהייבן) א מלחמה מיט מצ־רים.

ומובן, אז לבד זאת וואס דאמאלט איז געווען דער ציווי פון גיין צום תעבדון את האלקים איז — בכלל א שאד צו אוועקגעבן די צייט און כחות אויף מלחמה, אויב מען קען דאס אויסנוצן אויף גיין און ווערן מיט א טריט נעענטער צו הר סיני. אויך — ביי א מלחמה איז דא שאדן והיזק אויך ביים צד המנצח; אויסער דעם, מען קען ניט וויסן פון וואנען עס קומט ביי אים די סברא צו טאן אזא עבודה: ווי־באלד ער האט ניט אנגעפרעגט דעם אויבערשטן ומשה עבדו וואס צו טאן, נאר ער טוט אזוי ווייל עס קומט ביי אים אזוי אויס אין זיין שכל, און ער שטעלט אויס זיין אייגענע מלחמה־סטראטעגיע לויט זיין מענטשלעכן שכל — קען דאך זייער זיין אז זיין קאך און מרץ אין דער מלחמה קומען ניט פון צד הקדושה, נאר ווייל ער איז בטבע הגבורות כו׳[25]. און אין דעם קו הגבורה, איז דאך ניטא דער והן לא — לא הפסיד[26].

דער העכסטער אופן פון די פיר איז — „נצוות כנגדן״, תפלה: ער איז באהעפט[27]) און פארבונדן מיט דעם אויבערשטן, און וויל דורכפירן דעם אויבערשטנס רצון. דערפאר איז ביי אים ניט די תנועה פון „ליפול אל הים״, באווארענען זיך אליין דורך אפשיידן זיך פון וועלט, ווארום דער רצון העליון איז דאך אז די וועלט זאל זיין א דירה לו יתברך; ניט „לשוב למצרים״, א תנועה פון יאוש ר״ל, ווארום ער האט דעם בטחון הגמור, אן קיינע ספיקות, אז דעם אייבערשטנס רצון וועט זיך זיכער דורכפירן; ניט „לעשות מלחמה כנגדן״ דורך אייגענע סטראטעגיעס, ווארום ער איז דאך

---

24) ראה רמב״ם הל׳ תשובה פ״ג ה״ד.

25) ראה ספר דרך מצותיך פס, ב.

26) ראה תניא פל״ב.

27) תפלה לשון התחברות וכמו התופל כלי חרס (ראה קונ׳ העבודה בתחלתו, ובכ״מ).

באהעפט און איינגאנצן בטל צום אויבערשטן, איז דאך ניט שייך אז ער זאל האבן אייגענע רצונות. דעריבער איז זיין עבודה — נישט צו מישן זיך אין סדרי הנהגות העולם און ער גיט איבער אלץ צום אויבערשטן, נאר ער איז מתפלל און בעט ביי אים, אז דער אויבערשטער זאל העלפן אין וועלט אלץ וואס עס דארף זיך אויפטאן, און ער האפט צום אויבערשטן אז ער וועט ממלא זיין זיין בקשה און דער אויבערשטער וועט אויפהויבן די וועלט.

איז כאטש אז דאס איז א תנועה פון ביטול, ביז ביטול במציאות, וויבאלד אבער אז ער האט אפגעמאכט בא זיך אז ער, דער מתפלל, טוט אין דעם גארניט, איז ניט דאס דער דרך. עס דארף זיין — עבודה.

ו. כאטש מען מאנט פון א אידן ער זאל ניט זיין קיין מציאות פאר זיך, ער זאל האבן די הכרה אז אלץ וואס ער טוט איז עס ניט בכחו ועוצם ידו נאר „הוא הנותן לך כח לעשות חיל"[28], דער אויבערשטער גיט דעם כח אויף דעם, פונדעסטוועגן, צוזאמען דערמיט, מאנט מען ביי א אידן עבודה, ער זאל טאן מיט די כחות וואס מ'האט עם געגעבן.

א איד איז דאך פארבונדן מיטן אויבערשטן, און אזוי ווי דער אויבערשטער איז נושא הפכים, אזוי מאנט מען אויך פון א אידן צוויי קעגנזאצן: ביטול במציאות, ער זאל וויסן אז אלץ טוט דער אויבערשטער, און פונדעסטוועגן זאל ביי אים זיין עבודה ויגיעה בכח עצמו דוקא.

על דרך ווי בנוגע צו צרכים הגשמים פון א אידן, מאנט מען פון אים צוויי הפכים: פון איין זייט זאל ער האבן די אמונה פשוטה אז אלץ קומט פון דעם אויבערשטן, און וויבאלד אז עס קומט פון אויבערשטן, וואס ער איז תכלית הטוב, איז דאך אלץ טוב בתכלית — אי וואס לעיני בשר זעט זיך אן אז ס'איז ח"ו היפך הטוב, איז אדרבה, דאס גופא ווייזט אויף א גאר הויכער מדריגה אין טוב (טוב פון עלמא דאתכסיא), וואס קען למטה ניט נתגלה ווערן[29]; וביחד עם זה, מאנט מען ביי א אידן דעם בטחון הגמור, אן קיינע ספיקות, אז עס וועט זיין גוט בטוב הנראה והנגלה, וואס דער מיין פון בטחון איז דאך ניט אז ער איז בוטח אז דער אויבערשטער וועט טאן אזא זאך וואס נאר דער אויבערשטער ווייסט אז ס'איז גוט, נאר ער איז בוטח אז דער אויבערשטער וועט אים מטיב זיין בטוב הנראה והנגלה, אז אויך דער מענטש וועט זען אז ס'איז טוב. און דעם בטחון דארף מען האבן אפילו אין אזא צייט ווען אין טבע זעט זיך ניט ח"ו קיין שום אויסזיכט אויף דעם[30], און פונדעסטוועגן איז ער בוטח

---

28) דברים ח, יח.

29) תניא פכ"ו.

30) ראה מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר מיום ג' אלול תש"ב* (אגרות קודש ח"ו ע' שצח).

*) לתועלת המעיינים מועתק בזה קטע מהמכתב:

הבטחון הגמור בה' הוא כשאין שום צל מראה מקום ומקור גשמי מאין יבא העזר, כמאמר העולם הטובע ר"ל מחזיק עצמו גם בקש, אבל בזמן שיש עדיין קש במה להחזיק, כלומר שיש עדיין צל מראה מקום בגשמיות להושע אף גם ישועה גשמית ובמקצת, הנה עדיין אין זה בטחון גמור בה'.

כשיש צל מראה מקום זהו ענין התקוה כמ"ש את תקות חוט השני, חוט השני הי' סימן לביתה של רחב שע"י סימן זה ידע חיל בנ"י אשר עליהם להציל את גרי הבית הזה ונקי תקות חוט השני כי הגם שהוא סימן הנראה והנגלה, אבל עם זה הרי יכולים

אַז דער אויבערשטער וועט אים זיכער העלפן, ווייל דער אויבערשטער איז ניט מוגבל ח״ו ובידו לשנות הטבע.

אויב ס׳זיינען שוין געקומען יסורים ר״ל אויף אים, דאַרף ער זיי מקבל זיין בשמחה [31]. גלויבן באמונה שלימה אַז ס׳איז טוב גמור, אָבער כל זמן ס׳זיינען ניט געקומען די יסורים, איז אפילו בשעת ס׳איז אַזוינע אומשטענדן וואָס על פי טבע איז ניטאָ קיין אויסזיכט צו פאַרמיידן די יסורים, דאַרף ער זיין בבטחון גמור, אַז דער אויבערשטער וועט מיט אים מטיב זיין בטוב הנראה והנגלה. פון אַ אידן מאָנען זיך ביידע זאַכן, ווייל ער איז פאַרבונדן מיטן אויבערשטן, וואָס ער איז נושא הפכים.

און דעריבער, איז דער בטחון ניט קיין סתירה צו דער אמונה. ובכלל איז גאָר אדרבה, בטחון איז מיסודי ועיקרי האמונה.

און אַזוי איז אויך בנוגע צו עבודה הרוחנית: צוזאַמען מיט דער ידיעה אַז „הכל בידי שמים״ [32], אַז אַלץ קומט פון דעם אויבערשטן — און אפילו דער ענין פון „יראת שמים״ אויף וועלכן מען איז מסיים „חוץ מיראת שמים״, אַז דאָס האָט מען איבערגעגעבן דעם מענטשן, איז אויך אין דעם, קען מען אַליין גאַרניט אויפטאָן כנ״ל — אָבער, ביחד עם זה, פאָדערט זיך דוקא עבודה בכח עצמו. און וויבאַלד, אַז ביידע תנועות קומען פון נפש האלקית וואָס זי איז חלק אלקה ממש, נושא הפכים, זיינען די צוויי תנועות באמת ניט בסתירה, אדרבה, זיי זיינען משלים איינע דער אַנדערער.

ז. דער ציווי מלמעלה דורך משה רבינו איז געווען: „דבר אל בני ישראל ויסעו״. די עבודה דאַרף זיין — גייך נעענטער אין דער ריכטונג צום הר סיני. ניט אָפּשליסן זיך אינגאַנצן פון וועלט; ניט אַרבעטן אָן שום חשק וחיות; ניט וואַרפן זיין עבודה ושליחות און פאַרפירן אַ מלחמה מיט וועלט און ניט פאַרלייגן די הענט און צוצולאָזן אַלץ צום אויבערשטן (ווי די סברות פון די פיר כתות), נאָר — טאָן אין וועלט, באַלייכטן און ברענגען זיך און די וועלט — נעענטער צו תורה, „ויסעו״.

און די הנהגה פון „ויסעו״ ברענגט קריעת ים סוף, — „הפך ים ליבשה״, — וועלט, בלייבט טאַקע אַ מציאות, אָבער אין איר ווערט אַנטפּלעקט דער „ים״ [33], דער פאַרבאָהאַלטענער כוח

---

31) **ראה ברכות ס, ב.**

להיות מקרים שונים, כי יפסק חוט השני או רוח ישאהו או מקרים אחרים וזו היא התקוה שהכל יהי׳ טוב וחוט השני יהי׳ במקומו, כי שם תקוה מורה על דבר שישנו במציאות ממשי, כמו הקש לטובע בים הגדול.

אבל ענין הבטחון בה׳ הוא כשאין לו אפילו צל מראה מקום להושע שאין אפילו קש במה להחזיק ואין לו אלא הבטחון שבוטח בה׳, ואף שהוא בוטח בה׳ הנה נפשו מרה לו מאד והוא עצב ותוגה חרישית נסוכה על פניו וכל רואהו יכירנו כי דאגה גדולה לוחצת את לבו.

והנה הבוטח בה׳ ונפשו מרה עליו ודואג ומתאנח אין זה עדיין הבטחון הגמור בה׳ לפי שיטת מורנו הבעש״ט נ״ע, כי הבוטח בה׳ בבטחון גמור אין מצבו הלא טוב — או ח״ו גם הרע — צריך לנגוע ללבו לצערו ומה גם לעגמו אלא הוא צריך לעשות כל מה שביכלתו לעשות ע״פ התורה והשכל האנושי ולבטוח בה׳ ולא להיות אפילו בספק ספיקא כי יעזרהו השי״ת, להיות השגחתו ית׳ על כל נברא ונברא. כל עניניהם ותנועותיהם היותר קלות הכל הוא בהשגחתו הפרטית, והשגחתו ית׳ הנה היא הנותנת חיים ועוז לכל החי בשמים ובארץ.

---

32) ברכות לג, ב ושנ״ג.

33) בדיוק לשון הכתוב: **ים ליבשה, ולא יבשה לים. ולכן הגילוי דקי״ס אינו נמשך ע״י העבודות של ד׳ הכתות, כי הם היפך**

אלקי וואס אין איר, דער כוח הפועל שבנפעל.

וואס דאס ברענגט צום גילוי פון מתן תורה[34], וואס איז א מעין פון דעם גילוי דלעתיד[35], וואס דאן וועט זיך אויספירן די כוונת הבריאה — דירה לו יתברך בתחתונים.

ח. אלע ענינים פון וועלט זיינען אפהענגיק פון אידן. דורך דעם וואס א איד פועל׳ט אן ענין ביי זיך, ווערט דאס זעלבע אויפגעטאן אויך אין וועלט[36]. דערפון איז פארשטאנדיק, אז דער אויפטו פון „ויסעו״ אויף די סברות פון די ד׳ כתות, איז ניט נאר מצד דעם עילוי בהעבודה, נאר אויך מצד דעם עילוי באדם העובד. דורך דער עבודה פון „ויסעו״ דוקא — ווערט דער ענין פון קריעת ים סוף בנפשו, די באהאלטענע ג-טלעכקייט פון זיין נפש קומט ארויס לגילוי, ובמילא טוט זיך אויף קריעת ים סוף אויך אין וועלט.

דער חילוק צווישן דער הנהגה פון די פיר סברות און דער הנהגה פון „ויסעו״ איז אויך אין דעם, וואס די פיר סברות קומען פון דעם שכל פון די אנשי הכתות אבער אויף דער סברא פון „ויסעו״ האט זיך קיינער ניט געכאפט ביז משה רבינו האט עס געזאגט אין דעם אויבערשטנס נאמען. (א ראיה דערצו איז אויך פון דעם וואס אין מכילתא ווערט גערעדט נאר וועגן פיר כתות, אויב עמעצן וואלט איינגעפאלן די סברא פון „ויסעו״, וואלט דאך געווען אויך א פינפטע כתה).

און אויך דאס איז א הוראה צו אלע דורות: פון די פראבעס — צו וויסן אז ס׳איז כפי אמיתית רצון העליון: בשעת א איד הערט וועגן אן אופן עבודה וואס איז אים ניט איינגעפאלן, אדרבה, דאס איז גאר היפך פון זיין טבע און היפך פון זיין רצון, וואס דערפאר לייגט זיך דאס אויך ניט אפ

הענין דהפך ים ליבשה. „ליפול אל הים״, הרי ענינה הבדלה מהעולם. „לשוב למצרים״ — קבלת עול לבד, בלא גילוי אור. „לעשות מלחמה כנגדן״ — לוחם נגד העלם והסתר העולם (לבטלו ולא לבררו ולזככו). „נצווח כנגדן״ (תפלה להקב״ה שהוא יתי׳ יאיר את העולם) — בירור מצד העליון ולא מצד עבודת וזיכוך התחתון. ובמילא התחתונים (מצד ענינם ועבודתם הם) אין נעשים דירה כו׳. ורק העבודה של „ויסעו״ (להאיר ע״י העבודה את העולם באור התומ״צ), ממשכת הענין דהפך ים ליבשה, גילוי כח הפועל בנפעל.

34) ראה לעיל הערה 11. — ולכן יל״פ בדרך אפשר גם בלימוד התורה, כל סוגים הנ״ל: לימוד תורה של תינוקות של ב״ר — שאינו מצד הרגש יוקר התורה וגם לא מצד ההרגש דקבלת עול, כי אם, מצד יראת הרצועה, ובמילא, הלימוד שולל ומבטל את כל מציאותו — ליפול אל הים (שלילת מציאות הנופל). כשגדל, לימודו הוא מצד קבלת עול — לשוב למצרים. כשגדל יותר, לימודו הוא בכדי לברר את הניצוצות מהקליפות ולהתיש את כח הקליפות (אגה״ק סכ״ו) — לעשות מלחמה כנגדן. כשגדל יותר, לימודו הוא בכדי להתקשר ולהתייחד ע״י התורה עם הקב״ה (תניא פ״ה, פנ״ב-נג) — נצווח כנגדן (ותפלה ענינה התקשרות כנ״ל). — כל ד׳ אופני לימוד אלו — סיבתם שכל ורצון האדם הלומד. ותכלית הנרצה בלימוד התורה הוא למלאות רצון הבורא — ויסעו (הוראה — מלמעלה, כדלהלן סעיף ח). — ועפ״ז יומתק ביאור השייכות דקר״ס למ״ת, כי ע״י הלימוד בד׳ אופנים הנ״ל ממשיכים בחי׳ התורה כמו שהיא בד׳ עולמות אבי״ע, ועי׳ הלימוד למלאות רצון הבורא ממשיכים בחי׳ התורה כמו שהיא מיוחדת בעצמותו, שכח זה ניתן בשעת מ״ת, להמשיך בחי׳ שמן תורק ולא רק ריחות (שהש״ר פ״א ע״פ לריח שמניך. לקו״ת שם).

35) תניא פל״ו.

36) ראה לקו״ת במדבר ד״ה והי׳ מספר בנ״י.

אין זיין שכל — איז קרוב לודאי, אז דאָס איז דער סדר עבודה וואָס דער אויבערשטער וויל פון עם, וואָס דערי־בער האָט די השגחה העליונה אים מזמין געווען צו הערן און זיך דערוויסן וועגן אַזאַ סאָרט עבודה.

אַ סדר עבודה וואָס לייגט זיך אָן קיין האַרעוואָניע אויף זיין שכל און ער האָט אין דעם אַ חיות, קען מען ניט זיין זיכער צי דאָס קומט פון נפש האלקית אָדער פון טבע נפש הבהמית[37]: בשעת אָבער ער הערט וועגן אַן עבודה וואָס איז היפך טבעו, איז משמע אַז דאָס קומט צו אים מלמעלה.

און וואָס מער אים ווילט זיך ניט דער סאָרט עבודה — אַלץ מער ראי׳ איז עס, אַז דאָס איז די עבודה וואָס איז נוגע צו אים ביחוד, וואָס דעריבער מאַכט אויף דער יצר הרע פאַרשידענע אָנשטרענגונגען, אַז די עבודה זאָל אים אָנקומען אַמשווערסטן[38].

ט. עס איז דאָ אַ צד השוה פון די אַלע סברות פון די פיר פאַרשידענע כתות, און דעריבער פאַרט זיי דער פסוק צונויף צוזאַמען: די אַלע סברות זיינען געקומען מצד הטבע והשכל און ביי זיי אַלע האָט געפעלט דער שלימות הביטול און דער אַוועקלייג צו מכוון זיין צום אמתית רצון העליון. און וויבאַלד אַז עס האָט געפעלט אין שלימות הביטול — חסרון באדם העובד — במילא איז אויך די עבודה ניט געווען כפי הרצוי, עס האָט גע־פעלט די עבודה פון „ויסעו", וואָס ס'איז געווען דער רצון העליון.

בשעת ס'איז פאַראַן דער אמת'ער ביטול, אַז מ'וויל מכוון זיין צום רצון העליון, איז דאַן דער אויבערשטער מזמין און גיט אַריין בדעת האדם, אַז ביי אים זאָל זיך אָנהערן אמיתית רצון העליון, וואָס עס קומט כלל ניט מצד טבעו, ולפעמים איז ער גאָר — היפך טבעו.

י. און דאָס איז דער ביאור פון דעם וואָס דורך דער עבודה פון „ויסעו" טוט זיך אויף קריעת ים סוף בנפשו: יעדער איד בפנימיות נפשו האָט דעם ביטול צום רצון העליון. מער ניט וואָס די מענטשלעכע טבע, געוואוינהייטן און שכל פאַרשטעלן אויף דעם. איז בשעת ער גייט אַוועק פון זיין מצרים אַלץ ווייטער, ער רעכנט זיך ניט מיט זיינע אייגענע ענינים און איז זיך מבטל צום רצון העליון — ווערט דאַן נתגלה פנימיות נפשו (קריעת ים סוף שבנפשו). און דורך דעם ווערט אויך נתגלה דער אלקות וואָס איז פאַרבאַהאַלטן אין וועלט (קריעת ים סוף בעולם), ביז אַז „ונגלה כבוד הוי׳ וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי׳ דיבר"[39].

יא. ברוב השנים איז די קביעות פון יו"ד שבט (יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר) אין פרשת בשלח. אַלע ענינים זיינען דאָך בהשגחה פרטית. זעט מען אייך, ווי די הנהגה פון דעם רבי'ן בעל ההילולא און די הוראות וואָס ער האָט אַרויסגעגעבן צו זיינע חסידים ומקושרים זיינען אין דעם סדר פון — „ויסעו".

דער רבי האָט געמאָנט: ניט אָפּ־שליסן זיך פון וועלט, ניט טאָן מיט אַ געפיל פון עבודת פרך, פון הכרח, ניט זיין פאַרטרונקען נאָר מיטן מלחמה האַלטן און ניט יוצא זיין בלויז מיט

37) ראה תו"א תולדות יט, סע"ב.
38) ראה לעיל פ׳ בראשית.
39) ישעי׳ מ, ה.

תפלה און בטחון, נאָר טאָן מיט אַ מרץ און חיות אויף צו באַלייכטן די וועלט, צו ברענגען זי מיט אַ שריט נענטער צו מתן תורה — ביז צו גילוי טעמי תורה, פנימיות התורה[40], וואָס בשלימותן וועלן זיי נתגלה ווערן בביאת המשיח.

און דערצו קען מען צוקומען נאָר דורך קריעת ים סוף — גילוי ההעלם שבנפשו. אויב ער האָט געטאָן איין מאָל און נאָך אַמאָל און ער זעט נאָך אַלץ ניט אַז ער האָט עפּעס אויפגעטאָן צו מאַכן ליכטיקער אין וועלט, דאַרף ער וויסן, אַז דער חסרון איז אין אים: ער האָט נאָך ניט מגלה געווען פנימיות נפשו, ער האָט נאָך ניט אויסגענוצט זיינע פאַרבאָרגענע כחות וואָס מ'גיט יעדער אידן אויף באַלייכטן זיך און די וועלט.

יב. עניני הנשמה ווערן נתגלה דורך תורה. די כחות הנעלמים שבנפש ווערן נתגלה דורך די ענינים הנעלמים שבתורה. איז דעריבער, אין די לעצטע יאָרן, ווען מען האַלט שוין גאָר נאָענט צו ביאת וגילוי המשיח און מען דאַרף באַלייכטן און מגלה זיין דעם העלם פון דער גאַנצער וועלט (קריעת ים סוף שבעולם), דורך גילוי כחות הנע־למים שבנפשו (קריעת ים סוף שבנ־פשו), האָט מען מלמעלה אָנגעהייבן מגלה זיין נסתר דתורה, אויך נסתר וואָס אין דעם נגלה שבתורה, ביז בדורנו דורך דעם רבי'ן בעל ההילולא, — כמה הוראות וענינים אין תורה וואָס זיינען ביז איצט געווען באַהאַלטן, (וכלשון המאמר ד"ה באתי לגני, שב־שביל נצוח המלחמה מגלים אוצרות הכמוסים והחתומים מדור דור), וואָס דורך דעם אַלעם ווערט נתגלה דער אוצר של יראת שמים[41]) שבנפש האדם, ובכח זה, איז מען מנצח די מלחמה, אַז עס שפּאַלט זיך דער העלם והסתר דלעומת זה; עס ווערט נתגלה דער כח אלקי שבהבריאה, ביז אַז וראו כל בשר (אפילו), בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

(משיחת יו"ד שבט תשכ"ב)

יתרו

א. מען האָט שוין גערעדט מערערע מאָל, אַז דער אויפטו פון מתן תורה איז צו פאַרבינדן און פאַראייניקן מעלה מיט מטה און מטה מיט מעלה. פאַר מתן תורה איז געווען די גזירה: „השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם"[1], רוחניות מיט גשמיות זיינען געווען צוויי באַזונדערע וועלטן וועלכע האָבן זיך ניט געקענט צוזאַמענקומען. און ביי מתן תורה האָט דער אויבער־שטער די גזירה מבטל געווען ואני המתחיל, און האָט געגעבן אידן דעם כח, דורך קיום המצוות, צו באַהעפטן און פאַראייניקן גשמיות (ארץ) מיט רוחניות (שמים).

דעריבער האָבן די מצוות פון די

40) ראה פרש"י לשה"ש (א, ב).

41) ברכות לג, ב. וראה תורת חיים שמות (שכח, א) שגילוי בחי' אוצר של יר"ש הוא בשביל נצוח המלחמה. ונת' בהמשך דיוב ההילולא — באתי לגני השי"ת.

1) תהלים קטו, טז. שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא יט. וראה לעיל ע' 758 ואילך, וע' 776 ואילך.